

2:o) att, efter nämnda fyra års förlopp, låntagarne äro skyldiga att årligen återbetala 8 procent af lånesumman, deraf 5 procent beräknas såsom ränta och 3 procent såsom amortering å kapitalet

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 27 Januari 1872.

Pehr Pehrsson,
från Stockholms län.

N:o 165.

Herr S. Ribbing: Om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande förändrad anordning af den medicinska undervisningen i riket.

Det Karolinska mediko-kirurgiska institutet har i sin egenskap af medicinsk läroanstalt, såsom bekant, från början uppstått ur de anstalter, som förut funnits i hufvudstaden för utbildande af skickliga elever i den i äldre tider från den egentliga och vetenskapliga medicinen strängt skiljda kirurgien och obstetrien. Anledningarne till dessa anstalters fortgående utveckling och till deras förening och förvandling till det nuvarande Karolinska institutet äfvensom till det sistnämndas successiva utvidgning i anseende till materiel, lärareplatser och omfattning i den undervisning der meddelas, äro, utom vissa mera yttre omständigheter och behof, hufvudsakligen tvänne, ur den medicinska vetenskapens och konstens egen utveckling härflytande. Den ena af dessa är en alltmera utbildad insigt om det ouplösliga sambandet mellan den inre och den kirurgiska eller operativa medicinen, eller om nödvändigheten af verkligt medicinsk vetenskaplig bildning, såsom ett oundgängligt vilkor för att med urskilning och framgång utöfva äfven denna sistnämnda del af läkarekonsten. Den andra

åter utgöres af det alltmera erkända behovet och, i enlighet med detta, införda bruket, att vid bildning af dugliga läkare till den mera egentligt teoretiska och grundläggande undervisningen lägga framställningen och studiet af de allmänna grundernas användning och tillämpning eller af medicinens företrädesvis så kallade praktiska eller använda discipliner, detta sednare i omedelbart sammanhang med lärjungarnes handledning och öfning i vetenskapens praktiska utöfning tillika såsom konst: deras kliniska undervisning, och det tillfälle till sådana öfningar eller sistnämnda slags undervisning, som hufvudstadens större sjukvårdsanstalter erbjuda. Hvad man emellertid vid de af dessa anledningar framkallade åtgärder för Karolinska institutets successiva utvidgning förgäfvades söker, är någon bestämd eller ledande allmän plan vid deras vidtagande. I den mån ett speciellt behof gjort sig gällande och vunnit allmännare erkännande, har detta framkallat en förändrad bestämning eller föranlett beviljandet af ett nytt anslag, utan att, såvidt man kan se, vare sig vigten af detta speciela behof i förhållande till andra och den relativa nödvändigheten af dess tillgodoseende blifvit noggrannare afvägda, eller i särdeles betraktande taget, vare sig ett förändradt åliggandes förhållande till befintliga resurser för dess nöjaktiga utförande, eller ett beviljad anslags oundgänglighet för uppfyllande af föreskrifna åligganden. Ännu mindre finner man vid de föreskrifter, som för Karolinska institutet tid efter annan gifvits, och vid de anslag, som beviljats, något uttryck af en närmare bestämd eller konsekvent kvarhållen åsigt om institutets ställning och uppgift med hänsyn till läkarebildningen i det hela, eller, i allmänhet, något bestämdt angifvande af denna dess ställning och uppgift, dermed ock af förhållandet mellan dess och de medicinska fakulteternas vid universiteterna läroverksamhet.

Det är i denna obestämdhet af Karolinska institutets ställning till den medicinska undervisningen i det hela, man har att söka den i sak grundade anledningen till den strid, som förts i den s. k. medicinska frågan, och till de flera förslag till ordnande af samma undervisning, hvilka blifvit framställda — om ock samma strid och förslag derjemte haft andra anledningar, hvilka, med förbigående af alla detaljer, med hänsyn till det i dem väsendtliga och betraktansvärda, torde ega sitt allmänna uttryck å ena sidan i den af känslan och medvetandet af förmåga och resurser till utsträckt läroverksamhet framgångna fordran, att, om Karolinska institutet ej finge en plats framför universiteternas medicinska fakulteter, det åtminstone med dessa borde göras "likställigt"; å den andra i yrkandet, att bibehålla den medicinska undervisningens sammanhang med universitetsbildningen i det hela. Äfven genom Kongl. Maj:ts nådiga stadgar af den 26 April 1864 för Karolinska mediko-kirurgiska institutet synes nämnda obestämdhet i Karolinska institutets uppgift i förhållande till läkarebildningen i det hela ej, åtminstone till fullo, häfd, en obestämdhet, som för öfrigt blott så mycket mer framträd i den mån ofvan anförda, i och med den medicinska vetenskapens egen utveckling gifna, verkande orsaker till Karolinska institutets

utveckling såsom sådana äfven föranledt förändringar och utvidgningar i de medicinska fakulteterna och deras undervisning. En blick på det befintliga antalet af lärareplatser vid Karolinska institutet och vid universiteternas medicinska fakulteter samt på fördelningen på dessa platser af läroämnena på ena och andra stället är nemligen egnad att väcka tvifvelsmål i sådant hänseende. Skola de medicinska fakulteterna och det Karolinska institutet hvardera utgöra fullständiga medicinska läroanstalter, så vill det å ena sidan synas otvetydigt, att antingen hvardera af de förra med sina 7 å 11 ordinarie lärareplatser för ändamålet äro alldeles otillräckliga, eller ock det sednare i sina 16 likadana platser eger ett betydligt större antal sådana än af behofvet påkallas. Å andra sidan åter och icke desto mindre hänvisa bestämmningarne af de vetenskapsgrenar, som på ena och andra stället vid särskilda lärareplatser äro fästade, derpå, att hvartdera af alla tre läroverken, för att under nämnda förutsättning svara mot sin uppgift, äro i fortfarande behof af anslag till flera och nya platser, och detsamma gifva yttrandena i 1859 års komité-betänkande vid handen. Skall åter det Karolinska institutet såsom en fortsättning och vidare utveckling af institutioner, ur hvilka det till en del uppstått, samt i enlighet med hvad som in praxi egt och eger rum och i de Kongl. stadgarne synes åsyftadt, företrädesvis representera de använda medicinska disciplinerna och den praktiska sidan af läkarebildningen, under det de medicinska fakulteterna hafva till sin uppgift den allmänna grundläggande och relativt teoretiska undervisningen; skola, med ett ord, de särskilda inrättningarne med hvarandra samverka till läkarebildningen i det hela; så finnes mer än en anledning att sätta i fråga såväl, i allmänhet, huruvida läroämnenas fördelning på de särskilda lärareplatserna med en sådan de särskilda läroanstalternas inbördes ställning är i full öfverensstämmelse, som, särskildt, huruvida samma fördelning vid Karolinska institutet är ett troget uttryck af nämnda dess uppgift och betydelse, sådana dessa med våra tillgångar stå att ernå.

Från Riksdagen hafva under sednare årtionden trenne gånger underdåniga skrivelser till Kongl. Maj:t angående ordnandet af den medicinska frågan blifvit beslutade. I den af 1847—1848 års Riksdag aflåtna anföra Riksens Ständer hufvudsakligen, att, då det vore en oeftergiftlig fordran, synnerligen i ett fattigt land såsom Sverige, att tillgångarne för den medicinska undervisningen planmässigt användes, hvarmedelst vidare omkostnader för ändamålet förmenats kunna undvikas, och då, förty, undervisningen borde så ordnas, att hvart och ett af de tre befintliga splittrade läroverken finge sig anvisad en verkningskrets, lämpad efter dess natur och omständigheter, för att såmedelst komma att arbeta för det gemensamma ändamålet; så begärde Riksens Ständer nedsättande af en komité för den medicinska undervisningens ordnande. Likaledes anföres i 1857—1858 års Riksdags skrifvelse, att, då den medicinska undervisningen nu bedrefves vid tre läroverk, af hvilka intetdera vore fullständigt hvad angår lärareplatser och härigenom kursen onödigt förlängdes, samt då, förty, en samverkan mellan dessa läroverk borde åvägabringas för vinnande af deras gemensamma ända-

mål: fullständig läkarebildning; så borde en komité nedsättas för afgifvande af förslag till den medicinska undervisningens ordnande; — hvilket ock skedde 1859. Sedan nämnda komiténs betänkande fullbordats, och med anledning af detta stadgar för Karolinska institutet 1861 blifvit utfärdade, afgafs ändtligen vid 1862—1865 års riksdag en underdånig skrifvelse, der, i motsats mot de tvänne föregående, äfvensom komiténs af 1859 yttrade åsikter om förhållandet mellan de särskilda institutionerna för den medicinska undervisningen och den i stadgarne införda föreskrift om de medicinska fakulteternas och det Karolinska institutets deltagande i läkarebildningen, anföres, att sistnämnda läroverk i sjelfva verket vore att betrakta såsom en medicinsk fakultet för sig, och förty begäres, att det måtte få rättighet att, lika med de medicinska fakulteterna, anställa medicine kandidatexamen.

Att Riksdagen skulle till föremål för särskilda öfverläggningar och beslut göra så speciela delar af den ekonomiska lagstiftningen, som ordnandet af särskilda afdelningar af undervisningen och examensväsendet i vissa ämnen, synes mig föga lämpligt, då dylika anordningar förutsätta sådana special-insigter, som af Riksdagens ledamöter ej rimligtvis kunna fordras. Fullt naturligt och befogadt är deremot, utan tvifvel, om Riksdagen — i detta hänseende så väl som i andra, dermed jemförliga, — till Kongl. Maj:t ingår med underdånig anhållan om vidtagande af åtgärder till den medicinska undervisningens ordnande, enligt uppgifna principer, hvilkas giltighet och billighet äfven af andra än fackmän till fullo kunna inses och bedömas. Med särskild hänsyn till befintliga förhållanden vid den medicinska undervisningen hos oss, vill jag sålunda, tillika såsom närmaste motiv för den vördsamma motion, jag härmed går att väcka, och för öfrigt i närmaste öfverensstämmelse med de åsikter, som i ofvan anförda riksdagsskrifvelser af 1848 och 1857 blifvit uttalade, allenast erinra om tvänne, efter mitt omdöme, obestridliga sanningar. Jag vågar, för det första, påstå, att det gemensamma ändamålet för hela den medicinska undervisningen långt bättre är tillgodosedt genom en samverkan mellan de särskilda institutionerna för ändamålet: en såvidt möjligt är god och fullständig läkarebildning; eller genom ett sådant deras förhållande till hvarandra, att hvarderas verksamhet bildar en särskild sida eller afdelning af hvad som till ändamålets uppnående fordras, än derigenom, att man eger flera från hvarandra isolerade, men hvardera mer eller mindre ofullständiga medicinska läroverk. Och en sådan erinran synes mig i närvarande fall så mycket mera vara på sin plats, som såväl 1859 års komiténs utlåtande som en jemförelse mellan antalet lärjungar vid de medicinska läroverken och vid de öfriga universitetsfakulteterna gifva vid handen, att samma antal läroanstalter, som äro tillräckliga för t. ex. den teologiska och den juridiska undervisningen, ock göra tillfyllest för den medicinska. Lika billig och riktig synes mig, för det andra, den fordran, att den medicinska undervisningen så ordnas, att den ej medför större kostnader, än som för vinnandet af dess ändamål nödigt är, och att de för samma undervisning anslagna medel blifva, vid ordnandet af de medicinska läroanstalterna, använda

så, att samma ändamål i sina särskilda moment på fullständigaste sätt vinnes. Särskildt anser jag mig böra påpeka, att en anordning af de medicinska undervisningsanstalterna enligt nu anförda grundsatser på intet sätt behöfver komma i kollision med den yrkade likställigheten mellan de medicinska fakulteterna och det Karolinska institutet. Likställighet kan ega rum derigenom, att båda äro berättigade och förpligtade till samma slags verksamhet; den kan, i ej mindre grad, ock finnas på det sätt, att hvardera till *sin* uppgift har sidor eller afdelningar af läkarebildningen, som för denna äro af *lika vikt*. Lika litet upphäfves, genom anförda grundsatser, fordran af den medicinska undervisningens samband med universitetsbildningen och dess öfriga hufvudafdelningar. Inom hvardera af de vetenskaper, universitetet representerar, finnes ett stadium af dessas utveckling med hänsyn till praktisk användning och tillämpning, efter hvilket de hvarken lämpligen kunna eller böra tillhöra universitetsundervisningen.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen besluter att i underdånig skrifvelse framställa, det täcktes Kongl. Maj:t taga i förnyad nådig ompröfning, huru den medicinska undervisningen må ordnas till lämplig motsvarighet mot sitt ändamål: en god och fullständig läkarebildning, och de medicinska undervisningsverkens förhållande till hvarandra bestämmas så, att de på bästa sätt för detta ändamåls uppnående må samverka; samt att Kongl. Maj:t ville till Riksdagen göra meddelande om de ekonomiska besparingar, som en sådan anordning må kunna medföra.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 27 Januari 1872.

Sigurd Ribbing.